

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 1. avgusta 1860.

Za kmetiške kramarje.

Naše „Novice“ zmiraj pridno učé, kako naj se polje obdeluje, in veliko izgledov in skušinj na svetlo dajejo, pa tudi rokodelcom mnogo dobrih svetov ponujajo.

Le samo kupčija na kmetih je večidel brez vsega poduka; in vendar je na kmetih dosti kramarjev, kateri, kadar začnejo na svojo roko kupčevati, se še le učiti začnejo. Taki skušajo in poprašujejo, kaj in kako bi prav bilo, pa le redko pravi svet najdejo. Zato bi rad nekatere svete in poduke dal, ker sem v kramarstvu že dosti skusil.

Naj prvo začnem od tega, kar se pri kramarii dobiček imenuje.

Vsak drug delavec pravi: „toliko in toliko sem zaslužil“, kupčevavec pa pravi: „toliko in toliko imam dobička“. Ta beseda meni ni prav všeč, zato, ker vidim, da je veliko ljudi, kateri z besedo „dobiček“ ne zastopijo pošteno zasluženega dnarja ali blaga, ampak krivično vkup spravljeni dnar. Zato je že navada, da se kupcom goljufija očita, — al s tem se krivica godi mnogim poštenim kramarjem in štacunarjem.

Kmetiški kramar začne kupčevati brez vsega poduka v kupčiji.

Nekteri so tako neumni, kadar začnejo blago kupovati in skupaj nositi, da se ljudém hvalijo, kako so dober kup kupili, in jim tiste kupove povedó, kakor so sami plačali, ali pa v svojo škodo še bolji kup. Lej kramar! če greš za 100 gold. blaga kupiti in ta pot te košta 3 gold., tedaj te kupljeno blago že 103 gold. stane.

Zdaj pa se moreš še prepričati o meri in vagi pri vsaki reči posebej. Vedi, da tudi potlej boš še nekoliko zgubil, kadar boš na drobno prodajal. Če boš pa pičlo mero dajal, jo boš pa spet kmali staknil. Vse to moraš pregledati pred; potlej boš še le vidil, koliko te blago stane (košta).

Pa to še zadosti ni, — kaj veš, koliko boš zamudil, preden boš to blago prodal in še vsega ne? Skušnja nas uči, da pri vsakem kramarji nekoliko blaga obleži, da ga ne more lahko prodati ali pa saj brez škode ne.

Vsak kupčevavec tudi več ali manj med ljudi razupa. Je veliko ljudi, kateri znajo plačilo prav dobro obetati, pa blago popred raztergajo kakor ga plačajo. Le raztresi kakih 100 gold. med ljudi, malokdaj boš vse nazaj dobil.

Tudi ti, če si priden kramar! boš kmali dobil blaga na upanje. Pa boš mogel dobro paziti, kdaj bo zadnji čas ga plačati. Tisti pa, katerim si ti zaupal, bodo prav malokrat vedili, da ti moraš blago že plačati; dobrovoljno si dajal svojemu prijatlu, kadar te je prosil za obleko; kadar pa boš ti mogel dnar imeti, boš pa s strahom za njim postopal in mislil in mislil, kako bi ga opomnil za plačilo.

Lej, ljubi moj kramar! tisti dobiček, kateri se ti je od začetka tako velik kazal, ga ti nazadnje prav malo ostane! Ker te je pa tako goljufalo, kje hočeš dobiti, da boš namestil? Če pa hočeš pri svojih štacunarjih, kadar boš blago naberal, veliko odtergovati in pritiskati, te bodo tudi kmali siti, in če boš veliko žugal za namečke, bodo gledali, da

te bodo pri drugem kraji za toliko ujeli. Lej! tudi gospodni na Dunaji, v Berni ali kjer koli drugod blaga zastonj dobil.

Če si že kje kaj kredita dobil, glej, da ga ne za- praviš; kar moreš, si ga še povišaj.

Plačaj skerbno; če te pa kaj zamede, prosi za poterpjenje in plačaj kar moreš. Sam za se ne smeš preveč skerbeti, če hočeš, da bodo drugi za te skerbeli.

Nikar ne misli: ker sem kramar, se mi to in to spodobi. Dobro preudari, koliko smeš za svoje potrebe izdati. Da te ne goljufa, kar najpred moreš, naredi si zapisnik, da zapišeš, kar za se potrebuješ; pa zapiši tudi, kar si skupil. Pa moraš dolge skušnje delati, koliko zaslužiš, kadar za 100 gold. prodaš, da ne boš sam sebe z rajtengo goljufal. Večkrat natanko preglej, koliko je tvoja zaloga vredna; kadar boš vse dolgove odrajtal, potlej boš še le vidil, koliko tebi ostaja ali če si si kaj pridobil. Zagotavljam te, da s tako natanjčno rajtengo sam s sabo boš več zaslužil kakor pa z vsem drugim trudom. (Dal. sl.)

Nova postava za obertnije in rokodelstva.

(Dalje).

Tretje poglavje.

Obertnije, pri katerih je potreba posebnega dovoljenja za napravo obertništva.

§. 31. Obertnišča, za ktere je potreba posebnega dovoljenja. Dovoljenje za napravo obertnišča je potrebno pri vseh tistih svobodnih ali pa dopustnih obertnijah, ki rabijo ognjišča, parne mašine ali mašine na vodi, ali ktere utegnejo sosesčini nevarne ali nadležne biti, ker njih delo zdravju škoduje, varnosti pretí, smrad napravlja ali pa navadni ropot nareja.

§. 32. Previdnost pri dovoljevanji potrebna. Gosposka naj sploh pri tacih obertniščih in delavnicah po najkrajši poti preudari napake, na ktere bi pomisliti bilo, in naj zapové potrebne pogoje in utesnitve; zlasti pa je treba gledati na to, da takošne obertnije ne bodo motile in nadlegovale cerkvá, šol, bolnišnic (špitalov) in družih očitnih naprav in hiš.

§. 33. Obertnišča, pri katerih je treba izrečnega ravnanja. Nektere obertnišča se ne smejo dovoljevati pred kakor po tem, ko se je opravilo vse, kar naslednji paragrafi velevajo; te obertnišča pa so:

1. konjedernice (jaharnice);
2. obertnišča za pripravljanje ognjarskih izdelkov (na pr. rakét);
3. obertnišča za napravljanje netilne robe;
4. obertnišča za narejanje vsakoršnega gnoja (gnojnega prahú ali pudrete, gnojne scavnične solí itd.);
5. lojarnice (talivnice za loj);
6. svečarnice (kjer se sveče delajo);
7. milarnice (kjer se dela milo, to je žajfa ali sapun);
8. klejarnice ali limarnice (kjer se klej ali lim kuha);
9. firnažarnice;